

Komb 48/1920

Förslag
till

Stora-Stava-Hagby torrlägningsföretag

i Öster-Åker socken och Stockholms län.
Upprättat vid syn enligt vattenlagen
år 1929 av
Nils Risberg
Statens Lantbruksingeniör.

KOSTNADSFÖRLNINGSLÄNGD

Fastighet	Registrernummer	Mantal	Ägares namn	Ej sökande	Värde		Värde		Förbättr		Deltager i kostnaden				
					före		efter		rings		med procent	för torr läggningen med		för förrätt ningen med	
					kr.	öre	kr.	öre	kr.	öre		kr.	öre	kr.	öre
Norv	1 ¹⁴	4/50	H. A. J. Höglund	1	54	40	112	-	57	60	0.61	46	27	3	39
"	2 ⁵	13/60	"	1	332	-	816	-	484	-	5.08	385	36	28	26
Flagby	1 ²	1/1	M. Nilsson	1	5086	40	8884	-	3797	60	39.82	3020	67	221	51
Fälgö	2 ³⁹	3/512	Albert Andersson	1	67	20	297	60	230	40	2.42	183	58	13	46
"	2 ³⁸	1/256	A. B. Nordisk Förmiddling	1	60	-	100	-	40	-	0.42	31	86	2	34
"	2 ³¹	1/512	Larsson	1	8	-	16	-	8	-	0.08	6	07		45
"	2 ³⁰	1/256	"	1	6	-	12	-	6	-	0.06	4	55		33
"	2 ²³	3/1024	Algot Nilsson	1	5	-	10	-	5	-	0.05	3	79		28
"			Larmfält	1	7	-	14	-	7	-	0.07	5	31		39
"	2 ⁸	1/16	L. A. W. Prydin	1	91	-	152	-	61	-	0.64	48	55	3	56
Fälgö (k. Hållbacka)	2 ⁴³	16 ⁴ /1280	J. Ljungblom	1	238	-	341	-	103	-	1.08	81	93	6	-
Stara k. L. a. Stara	3 ³	2/4	Holmens Bruk och Fabriks A. B.	1	1441	60	2608	80	1167	20	12.24	928	50	68	09
Stara	1 ² 3 ²	1/2 1/2 1/4	"	1	4476	80	8046	40	3569	60	37.43	2839	36	208	22
Summa					11873	40	21409	80	9536	40	100.00	7585	80	556	28

Jämlitet 10 kap 61 § vattenlagen är sluttig
 uppskattning utsatt att äga rum efter första-
 gets fullbordad.

Allt deltagningskyldiget är grundad på
 värdet av den vätnad, som vinnas genom av-
 dikeringen utkommande jordförbättring

Stara den 22 maj 1929

U t l å t a n d e.

Synemännens utlåtande rörande utdikning
av mark tillhörande Norrö, Hagby, Tålgö och Stava i
Öster-Åker socken och Stockholms län, avgivet vid
syneförrättning enligt vattenlagen år 1929.

Läge.

Ifrågavarande områdes översta del utgöres av mark
omkring det s.k. Träsket beläget omkring 4.0 km. sydväst om Öster-
Åker kyrka. Från Träsket sträcker sig området mot nordost fram
till Garnsviken, Å bifogade översiktskarta har avdikningsområdet
markerats med gul färg varjämte även nederbördsområdet markerats
med en blå linie. Avdikningsområdet utgöres av såväl odlad som ej
odlad jord och omfattar en areal av sammanlagt 49,89 hektar.

Nederbördsområdet.

Avdikningsområdet tillhör Åkerströms vattensystem samt
Enligt Kungl. Kungörelsen den 15 april 1922 med n:o 60 betecknade
nederbördsområdet.

Förordnande.

Genom Kungl. Maj:ts Befallningshavandes resolution av
den 20 mars 1929 förordnades undertecknad att handlägga förenämnda

förrättning och har på grund härav och i anslutning till förrättningsökandenas vid undersökningen och vid sammanträde i ärendet framställda yrkanden föreliggande plan för avdikning en upprättats.

Benämning.

Synemännen anse, att företaget bör betraktas som vattenavledning och bestämma att företaget jämlikt bestämmelserna i 10 kap. 62 § vattenlagen skall benämnas Stora Stava-Hagby torrlägningsföretag.

Hinder mot företaget.

Mot syneförrättningens handläggning eller företags utförande har icke något hinder blivit anmält och har något sådant ej heller av synemännen kunnat utrönas.

Företagets omfattning och avloppsdikenas lägen.

Den i företaget ingående vattenskadade marken finnes å hithörande plankarta upptagen och har fullständig beskrivning häröver upprättats. Som vattenskadad har all den mark betraktats, som innehar ett höjdläge lägre än 1,2 meter över nuvarande medelvattenytan vid närmaste punkt i avloppsdike dit vatten kan ledas, med tillägg för fall för längre frän

avlopp belägen mark. För områdets avdikning föreslås ett huvudavlopp å kartan betecknat med A-B-C-D-E samt tvenne sidavlopp å kartan betecknat med B-F och D-G.

Utefter sjön har uppförts ett flertal badhus och tvätt platser. Strandägarna har på grund härav påyrkat att sjön ej får sänkas så att dyrbara förändringar med badhusen måste företagas vilken kostnad i så fall skulle utgöra en torrlägningskostnad. För att undvika detta föreslås endast en upprensning av avloppet mellan sjön och Punkt E i huvudavloppet. Vid E anordnas ett skibord på sätt upprättad ritning utvisar. Skibordets höjd lägges på + 7.20 och göres 3.0 meter bred. För torrläggning av det väster om sjön belägna till Stava 3² hörande området, vilket genom den ringa sänkningen av sjön ej blir tillfredställande torrlagt, föreslås upptagandet av avloppet D-6. Då området mellan avloppet och sjön utgöres av mylla på lerbotten kommer avloppets upptagande att ej inverka på sjöns vattenstånd.

Avloppet hava jämväl markerats med tvenne jämn-löpande röda linier.

Vattenmängd, lutningsförhållanden m.m.

Nederbördsområdet har för den del som ligger ovan allmänna landsvägen vid punkt 9+22 beräknats till 12.5 km.² Med hänsyn till den inom nederbördsområdet belägna sjöns reglerande inverkan på avrinningen har densamma beräknats till högst 100 sek1. pr. km.² och medeltalet till 10 sek1. pr. km.² Maximivattenmängden skulle sålunda uppgå till 1.25 m³/sek. och medelvattenmängden till 0.125 m³/sek.

Området nedanför allmänna landsvägen är till större delen beroende av vattenståndets variationer i Garnsviken, varför en del av området ej har någon fördel av det föreslagna avloppet. Bottenlinien i detsamma har för den nedersta sträckan lagts horisontell och har bottenbredden föreslagits till 1.0 meter.

För huvudavloppets övriga del föreslås följande dimensioner.

För sträckan 6+48-9+22 (271 meter)

Bottenlutning 3.7:1000

Bottenbredd 0.50 meter

Sidolutning 1:1.5

För sträckan 9+22-10 (78 meter)

Bottenlutning 2.1:1000

Bottenbredd 0.50 meter

Sidolutning 1:1.5

För sträckan 10-D (1280 meter)

Bottenlutning 0.5:1000

Bottenbredd 0.50 meter

Sidolutning 1:1.5

Med dessa dimensioner beräknas flodvattenmängden kunna avböras vid ett vattendjup av 1.20 meter och medelvattenmängden vid ett vattendjup av 0.45 meter.

För sidoavloppet B-E föreslås följande dimensioner:

Bottenlutning minst 1.0:1000

Bottenbredd 0.30 meter

Sidolutning 1:1.5

För sidoavloppet D-H, föreslås följande dimensioner

Bottenlutning 1.5:1000

Bottenbredd 0.30 meter

Sidolutning 1:1.5

Avloppens djup hava föreslagits med hänsyn till en i förhållande till kostnaden för företags utförande så vitt möjligt fullständig torrläggning av sökandenas i företaget ingå-

ende mark.

Å den vid förrättningen upprättade profilritningen äro avloppens djup vid var och en av de längs desamma nedslagna avvägningsspållarna angivna, varjämte höjden över det antagna jämförelseplanet av den blivande bottenlinjen vid ett flertal ställen angivits. Avloppens dimensioner å olika platser av desamma framgå i övrigt av de upprättade sektionerna samt av grävningstabellen.

Arbetets utförande.

Företaget skall om intressenterna vilja fullborda detsamma, utföras i full överenskommelse med det nu framlagda förslaget såväl med hänsyn till plan- som profilritningen och får påbörjas efter den 1 juli 1929 och skall vara fullbordat senast innan den 1 november 1930. Har företaget icke bragts till slut inom nyssnämnda tid vare frågan om företaget förfallen. Om giltigt skäl för dröjsmålet visas eller genom företagets inställande synnerligt men skulle uppstå, kan genom ansökan hos Österbygds vattendomstol före nämnda tids utgång anstånd erhållas med företagets fullbordande på högst tio år.

Då ingen delägare framställt yrkande om att på e-

gen mark få utföra dikningen kommer företaget att utföras gemensamt.

Jämlikt 7 kap. 61 § vattenlagen skall för handhavandet av med företaget förenade angelägenheter utses en styrelse, vilken enligt beslut skall bestå av 4 ledamöter och 1 suppleant.

Val av styrelse skall anmälas till Konungens Befallningshavande. Sker ändring i styrelsens sammansättning, skall styrelsen ofördröjligen göra anmälan därom till Konungens Befallningshavande. Jämlikt 3 kap. 21 § vattenlagen är styrelseledamot ansvarig för sina åtgöranden.

Innan anmälan om styrelseval gjorts hos Konungens Befallningshavande må ej arbete å annans mark verkställas eller åtgärd till förfång för annan vidtagas.

Dikesjorden.

Den ur avloppen upptagna jordmassan skall såväl vid dess första upptagande som vid framtida rensningar uppläggas vid sidan av avloppen men får ej läggas närmare det nya avloppets kanter än 1 meter och skola jordvallarna på lämpliga ställen dock minst på var femtionde meter genomskäras

Jordvallarna få ej läggas med brantare sidolutning å den mot

diket vända sidan än 1:1.

Broar.

Företagets utförande medför ej ombyggnad av
vare sig någon bro eller trumma.

Avsättning.

Sedan arbetet blivit värdigt och om så erfordras
under dess utförande, skall det avsynas eller inspekteras av
i lönnet tjänstgörande Statens Lantbruksingeniör eller annan
av vederbörande myndighet därtill förordnad.

Underhåll.

Sträckan A-B av huvudavloppet skall årligen rensas
och utskäras och skall detta arbete vara utfört till den
1 augusti. I övrigt skola avloppen första gången under första
året efter sedan arbetet blivit avsynat samt därefter vart
tredje år samt så ofta det dessomellan erfordras rensas från
anhopade slam- och växtbildningar och skall detta arbete vara
fullbordat senast den 1 oktober det år, rensning sålunda skall
företagas. Kostnaderna skola fördelas efter samma grund som här
nedan angives för kostnadernas fördelning för avloppens första
upptagande. Vid rensning skall iakttagas att bottenlinjen er-

håller det å profilritningen angivna höjdläget.

Dämning, anläggning av vattningsplats m.m.

Dämning, anläggning av vattningsplats i avloppen
eller annan åtgärd varigenom skada uppstår eller som hindrar
vattnets fria lopp, må på inga villkor göras eller tillas, och
skall därest skada uppstår genom delägares eller annans påtagliga
åtgörande av därne omedelbart avhjälpas. Rättas ej sådant för-
hållande skyndsamt, sedan den försumliga varder därom anmodad,
må den som lider men av försummelsen, jämlikt vattenlagen 12 kap.
16 § kalla två ojäviga män att hålla besiktning och läger sedan
brieten blivit av den vitsordad, att på den försumliges bekost-
nad verkställa arbetet.

Upemätning.

För bestämmande av arealen vattenskadad mark samt
för utrönande av varje ägofigurs höjdläge över medelvatten-
tan i avloppen, har den av företaget berörda marken blivit kart-
lagd och måttavvägd samt begränsas medels en kurva belägen på
full torrlägningshöjd över nämnda vattenstånd, varvid för mark
belägen på längre avstånd från avloppen tillagts erforderligt
fall.

Jordvärdering.

Då ingen överenskommelse angående kostnadernas fördelning lämpligen kunnat träffas, har ägogradering varit nödvändig och har densamma verkstälts efter följande grunder.

Genom grävning har jordens värde med hänsyn till dess naturliga godhet och beskaffenhet och under förutsättning av omsorgsfull skötsel och fullständig torrläggning för varje ägofigur upptaxerats pr. hektar, och finnas dessa värden för fullt torrlagda ägofigurer, införda i kolumn 13 av värderingslängden.

För ägofigurer, vilka äro belägna lägre än 1.2 meter över en höjd belägen i jämnhöjd med blivande medelvattenytan, vilka sålunda ej bliva fullt torrlagda, har en reducering av ovan angivna värden skett efter sådan grund, att all mark belägen över eller i jämnhöjd med 1,2 meter över nyssnämnda höjd ansetts hava torrläggningsgraden 1.0 d.v.s. de bliva fullt torrlagda, under det att mark belägen under ovan angivna höjdläge, ansetts hava torrläggningsgraden 0 d.v.s. deras blivande värde efter företagets utförande är ur torrläggningssynpunkt lika med 0. För sådan jord, som först efter upptagande av ytterligare avlopp d.v.s. sådan jord, som är belägen på längre avstånd från avloppen, vin-

ner nytta av den i detta företag föreslagna dikningen har reducering av blivande värdet pr. hektar verkstälts.

För beräkning av nuvarande värdet har den regeln följts att all mark belägen under nuvarande medelvattenytan ansetts i sitt nuvarande skick, värdelös och sålunda komma genom fullständig torrläggning att förbättras till ur torrläggningssynpunkt förstgradig mark medan mark belägen ovan den i momentet angående "Uppmätning" omnämnda kurvan ansetts ur torrläggningssynpunkt redan lämna full avkastning, varför den ej genom företagets utförande vinner någon förbättring, detta under förutsättning att inga andra omständigheter än otillfredsställande torrläggning varit orsak till minskning i eventuellt skörderesultat. Markens nuvarande värde är därför beroende dels av det blivande värdet under förutsättning av full torrläggning och dels av dess höjdläge till den försumpande vattenytan i avloppen, samt erhållits genom multiplikering av jordens värde i fullt torrlagd skick medels ett procenttal, som uträknats på grund av respektive figurers höjdläge över sagda vattenyta. De härigenom erhållna värdena äro pr. hektar införda i värderingslängdens kolumn 11.

Skillnaden mellan blivande och nuvarande värdet el-

ler s.k. förbättringsvärdet finnes infört i värderingslängdens

kolumn 15 och avse dessa siffror värdet pr. hektar.

I värderingslängden hava slutligen de enligt ovan angivna regler uträknade blivande och nuvarande värdena samt förbättringsvärdena blivit för varje ägofigur med hänsyn till dess yttnehåll beräknade och infödda.

Beträffande den genom företagets utförande möjligen torrlagda sjöbotten har synemännen ej ansett sig kunna åsätta densamma något värde då den antagligen kommer att sjunka med vattnet. För närmare beräkning av båtnaden å de eventuella landvinningarne varder slutlig uppskattning utsatt att förrättas efter företagets fullbordan. Vad markägare med avseende på denna har att iakttaga därom förmäles i vattenlagen 10 kap. 77 och 78 §§.

Båtnaden genom företaget.

Den vattenskadade marken som kommer att förbättras genom företaget omfattar en areal av sammanlagt 33,16 hektar.

Dess blivande värde utgör 21.409,80 kronor.

" nuvarande " " 11.873,40 "

Förbättringsvärde sålunda 9.536,40 kronor.

Vattendomstolsavgift.

Då förbättringsvärdet ej uppgår till högre belopp än

9.536,40 kronor behöver någon vattendomstolsavgift ej erläggas

för detta företag.

Ersättningar.

Beträffande ersättning för mark som åtgår för avloppens utvidgning föreskriva synemännen att sådan skall utgå, varför särskild jordersättningslängd upprättats.

Beträffande ersättning för intrång genom jordupplag föreskriva synemännen att sådan skall utgå, varför särskild ersättningslängd upprättats. Denna ersättning omfattar såväl ersättning för det intrång, som förorsakas genom att vallarne äro upplagda, eller om vallarne bortföras, ersättning för det arbete, som erfordras för vallarnas bortförande.

Ersättning till jordägare, som ej har deltagningsskyldighet i företaget utbetalas omedelbart sedan grävningen utförts å respektive fastigheter, till annan jordägare i samband med slutlig uppgörande av räkenskaperna för företaget.

Jordägare kan icke göra anspråk på bidrag av annan intressent i företaget för bortkörning av jordvallarne eller utdanskaffande av desamma. Har jordägare verkställt detta arbete

äger han därefter åter fritt disponera över den mark, som varit täckt av jordvallarne.

För skada och intrång, som vid detta utlåtandes meddelande icke kunnat av synomännens förutses, må den som lider skadan eller intrånget framställa anspråk på ersättning enligt bestämmelserna i 9 kap. vattenlagen, dock skall sådant anspråk för att kunna utsetas till prövning anmälas hos Österbygdens vattendomstol inom fem år räknat från utgången av den för företagets fullbordande i detta utlåtande eller och sedermera i anledning av såkt anstånd bestämde tiden. Är skadan eller intrånget av betydelse, gäller vad i 7 kap. 57 i vattenlagen anser stycket stadgas.

Kungl. Kammarkollegii yttrande.

Kungl. Kammarkollegium har genom skrivelse den 21 maj 1929 förklarat sig icke finna nödigt att föra talan för bevakande av de allmännas intressen, som kunna av företaget beröras.

Fiske.

Fiskerintendenten i Östra distriktet har i skrivelse den 21 maj 1929 avgivet yttrande angående fiskeri-

förhållandena i sjön. Då den föreslagna sänkningen är av så ringa omfattning torde sänkningens utförande ej medföra någon nämnvärd minskning i fisktillgången, varför några särskilda åtgärder för fiskens bevarande ej ansetts erforderliga. Ej heller föreslås någon ersättning för minskad tillgång till fisk.

Kostnadsfördelning.

Beträffande kostnadernas fördelning har särskild tabell häröver upprättats, vilken bilagts detta utlåtande, var för här endast hänvisas till nämnda handlingar. Företaget har betraktats som en avdelning och har i tabellen angivits huruvida delägare är sökande till företaget eller ej. Deltagningsskyldigheten är grundad på värdet av den båtnad som vinnes genom avdikningen uppkommande jordförbättring. Delägare som ej sökt företaget eller förenat sig med sökanden om företaget är ej skyldig att vidkännas större bidrag till kostnaden för dikning än som svarar mot värdet å den båtnad, hans mark därigenom bäres. Då någon framställning att få erlægga bidrag till kostnaden för företagets utförande på visst antal år ej anförts har någon sådan fördelning ej heller verkställts.

Synekostnaderna skola förskjutas av sökandena och

skola för dessa kostnaders slutliga fördelning gälla enahanda grunder som gälla för fördelning av kostnaderna för företaget.

Fördelning av syneförrättningskostnaderna finnes verkställd i ovannämnda tabell.

Fixpunkter.

Till ledning för arbetets utförande samt för kontrollering av detsamma finnas två fixpunkter i form av kors inhuggna i jordfasta stenar. De skola noga bevaras och få ej döljas av jord eller annat. Borttages eller fördärvas dessa uppsåtligen är åtgärden belagd med straff enligt bestämmelserna i vattenlagen 13 kap. 14 §.

Angående yrkandet i protokollet § 13.

Under sammanträdet har framställning gjorts, att vattnet från den s.k. Gubbmyran fortfarande måtte ledas till Träsket. Nederbördsområdet för detta tillopp har beräknats till 1.75 km.² till största delen utgörande skogsmark. Sommaravrinningen från detta område är sålunda alltför obetydlig för att kunna inverka på sjöns vattenyta. Då dessutom särskilda svårigheter komma att uppstå för torrläggning av ägofigurerna 87-89 tillhörande Stava³ s. hava synomännen ej ansett sig kunna beakta den-

na framställning.

Talan mot förrättningen.

Den som önskar föra talan mot denna förrättning skall göra detta vid Österbygdens vattendomstol, adr. Stockholm. För talans bevarande skall sakägare inom sextio dagar räknat från denna dag till vattenrättsdomaren inlämna sina till vattendomstolen ställda besvär i tre exemplar och skola i dessa fullständigt upptagas klagandens alla påståenden samt skälen därtill.

Utlåtandets underställning.

Då föreliggande förslag avser sjösänkning skall utlåtandet jämlikt vattenlagen 7 kap. 45 § underställas vattendomstolens prövning.

Stava den 22 maj 1929

Nils Risberg

Statens Lantbruksingeniör.

John. G. Pettersson Emil Hildestrand

Biträdande gode män.

Rätt avskrivet betyga:

S. Pettersson

H. Andersson